

Sag T-8/89

DSM NV mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber

»Konkurrence — begreberne aftale og samordnet praksis —
kollektivt ansvar«

Forslag til afgørelse fra den udpegede generaladvokat, dommer B. Vesterdorf, fremsat den 10. juli 1991	1836
Retten dom (Første Afdeling) af 17. december 1991	1837

Sammendrag af dom

- 1. Konkurrence — administrativ procedure — kommissionsbeslutning hvorved der fastslås en overtrædelse — bevismateriale der kan tages i betragtning
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)*
- 2. Konkurrence — karteller — aftaler mellem virksomheder — begreb — enighed om adfærd på markedet
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)*
- 3. Konkurrence — karteller — forbud — karteller der har virkninger efter deres formelle ophør — anvendelse af Traktatens artikel 85
(EØF-Traktaten, art. 85)*
- 4. Konkurrence — karteller — samordnet praksis — begreb — koordination og samarbejde uforeneligt med kravet om, at enhver virksomhed uafhængigt skal fastlægge sin adfærd på markedet — møder mellem konkurrenter med det formål at udveksle oplysninger, der er afgørende for deltageres udarbejdelse af deres forretningsmæssige strategi
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)*

5. *Konkurrence — karteller — kompleks overtrædelse, der indeholder elementer af aftaler og af samordnet praksis — kvalifikation under ét som »en aftale og samordnet praksis« — tilladt — betydning for beviset*
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)
6. *Institutionernes retsakter — begrundelse — pligt — rækkevidde — beslutning i henhold til konkurrencereglerne*
(EØF-Traktaten, art. 190)
7. *Konkurrence — bøder — størrelse — udmåling — kriterier — virksomhedens tidligere adfærd*
(Rådets forordning nr. 17, art. 15, stk. 2)

1. I en beslutning, som i medfør af Traktatens artikel 85, stk. 1, rettes til en virksomhed, kan der som bevismateriale over for den pågældende virksomhed kun anvendes dokumenter, som Kommissionen allerede på tidspunktet for meddelelsen om klagepunkter tilkendegav at ville påberåbe sig, idet de er nævnt heri eller i bilagene hertil, således at virksomheden i tide kunne udtale sig om bevisværdien.
 2. Det er tilstrækkeligt, for at der er tale om en aftale i henhold til Traktatens artikel 85, stk. 1, at de pågældende virksomheder har givet udtryk for en fælles vilje til at optræde på markedet på en bestemt måde. Det er tilfældet, når der mellem flere virksomheder er enighed om at nå målpriser og salgsmål.
 3. Traktatens artikel 85 finder anvendelse på aftaler mellem virksomheder, der ikke længere er i kraft, men som stadig har virkninger efter det tidspunkt, hvor de formelt er ophørt.
 4. De kriterier om koordination og samarbejde, der er afgørende for definitionen af begrebet samordnet praksis, skal forstås ud fra den grundtanke, der ligger bag Traktatens konkurrencebestemmelser, og hvorefter enhver erhvervsdrivende uafhængigt skal tage stilling til den politik, han vil føre på det fælles marked. Selv om dette krav om uafhængighed ganske vist ikke udelukker, at virksomhederne kan foretage de nødvendige tilpasninger til deres konkurrenters konstaterede eller forventede adfærd, forhindrer det imidlertid enhver direkte eller indirekte kontakt mellem virksomheder, som har til formål eller til følge enten at påvirke en aktuel eller potentiel konkurrents adfærd på markedet eller at informere denne om den adfærd, som den pågældende virksomhed selv har besluttet sig til — eller påtænker — at indtage på markedet.
- Der er tale om samordnet praksis, når virksomheder deltager i møder, der har til formål at fastsætte målpriser og salgsmål, og hvorunder der udveksles oplys-

- ninger mellem konkurrenter om de forventede priser, om deres dækningspunkt, om de begrænsninger i salgsmængderne, de anser for nødvendige, og om deres omsætning, idet de deltagende virksomheder nødvendigvis må tage hensyn til de oplysninger, de således får, ved fastlæggelsen af deres adfærd på markedet.
5. Der kræves ikke i henhold til Traktatens artikel 85, stk. 1, en specifik kvalifikation af en kompleks, men sammenhængende overtrædelse, der består af en fortsat adfærd med ét eneste formål, og som samtidig indeholder elementer, som må kvalificeres som »aftaler«, og elementer, som må kvalificeres som »samordnet praksis«, men en sådan overtrædelse kan kvalificeres som »en aftale og samordnet praksis«, og det kræves ikke, at der samtidigt og kumulativt føres bevis for, at de faktiske omstændigheder hver for sig indeholder de elementer, der er forudsætningen for, at der foreligger en aftale og en samordnet praksis.
 6. Selv om Kommissionen i henhold til Traktatens artikel 190 er forpligtet til at begrunde sine beslutninger og herved anføre de faktiske og retlige omstændigheder, som er afgørende for foranstaltningens lovlighed, samt de betragtninger, der har ført til dens beslutning, kræves det ikke ved en beslutning i henhold til konkurrencereglerne, at den imødegår samtlige faktiske og retlige indsigelser, der er rejst af hver enkelt berørt under den administrative procedure.
 7. Ved udmålingen af bøder for overtrædelse af Traktatens konkurrenceregler kan det forhold, at Kommissionen tidligere har fastslået, at en virksomhed har overtrådt disse regler, og i givet fald har pålagt den en sanktion herfor, anses for en skærpende omstændighed i forhold til denne virksomhed, men det må anses for normalt, at der ikke tidligere har været tale om en overtrædelse, og Kommissionen er ikke forpligtet til at tage hensyn hertil som en formildende omstændighed.